

Streszczenie

Realizacji fundamentalnej dla demokracji wolności zgromadzeń, warunkującej korzystanie z innych wiążących się ze sferą życia publicznego wolności i praw człowieka, służy organizacja i odbywanie się zgromadzeń. W porządkach prawnych demokratycznych państw, w tym także i w Polsce, przeprowadzenie manifestacji jak i demonstracji obwarowane jest właściwą procedurą. Przepisy określające przebieg tego postępowania mają charakter administracyjny.

Celem niniejszej rozprawy jest przedstawienie roli jaką pełnią administracyjnoprawne regulacje w zakresie organizacji zgromadzeń i ich związku z bezpieczeństwem nie tylko osób w nich uczestniczących, ale także tych niebiorących w nich udziału. Cechujące a jednocześnie stanowiące zasady demokratycznego państwa prawa: pluralizm myśli i poglądów, swoboda w zakresie sposobu korzystania z praw i wolności obywatelskich, a także funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego – z jednej strony oraz obserwowane w ostatnich latach zmiany w zakresie stosunków społecznych, ujawniające coraz większe jego zantagonizowanie – z drugiej, sprzyjają zarówno demonstrowaniu, jak i manifestowaniu swoich przekonań, wyrażaniu wspólnego stanowiska w sprawach publicznych, przyczyniając się tym samym do wzrostu ilości organizowanych zgromadzeń i liczby uczestników biorących w nich udział. Z punktu widzenia interesu publicznego niezwykle ważna pozostaje kwestia realizacji obywatelskiego prawa podmiotowego, które jest niezależne od czasu i konkretnej sytuacji politycznej, czy też ekonomicznej oraz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku podczas jego wykonywania. Doniosłość teoretycznej i praktycznej problematyki organizowania zgromadzeń jak również dokonane na przestrzeni ostatnich kilku lat zmiany prawa w tym obszarze, wzrastająca agresja a także brutalność zachowań jakie uwidaczniają się w trakcie zgromadzeń oraz stosunkowo niewielkie zainteresowanie tą tematyką w doktrynie prawa administracyjnego, zrodziły potrzebę kompleksowego, dającego nowe spojrzenie przedstawienia tego zagadnienia.

Rozwiązaniu zakreślonego problemu badawczego służyło wykorzystanie następujących metod badawczych. Metody logiczno – językowej, pozwalającej na przedstawienie obowiązujących przepisów prawnych odnoszących się do zgromadzeń, ich usystematyzowanie i określenie w oparciu o nie, jak również dostępną literaturę przedmiotu oraz bogate orzecznictwo międzynarodowych, europejskich oraz polskich sądów i trybunałów, głównych zasad korzystania z przynależnej człowiekowi wolności zgromadzeń. Metody historycznej dającej możliwość przedstawienia ewolucji aktualnego systemu

prawnego w zakresie prawa do zgromadzania się począwszy od ustawodawstwa państw zaborczych do dnia dzisiejszego. Wskazania rozwoju zarówno jego zasad ogólnych, jak i poszczególnych jego instytucji. Metody komparatystycznej umożliwiającej zestawienie regulacji dotyczących zgromadzeń z całokształtem uregulowań tego prawa w prawie międzynarodowym i prawie Unii Europejskiej w celu uwidocznienia ich podobieństw i różnic. W zobrazowaniu zależności zachodzących pomiędzy wartościami społecznymi a prawnym systemem normatywnym i ich znaczeniem w procesie interpretacji i stosowania przepisów prawa dotyczących zgromadzeń, istotną rolę odegrała metoda aksjologiczna. Niezwykle ważny wpływ na sformułowane w ostateczności wnioski miała hermeneutyka prawnicza, obejmująca problemy tworzenia i interpretacji jak również stosowania prawa.

Pracę oparto na pięciu następujących po sobie rozdziałach poprzedzonych krótkim wstępem. Pierwsze dwa rozdziały stanowią wprowadzenie do tematyki zgromadzeń. W rozdziale pierwszym przedstawiono genezę i rozwój prawnych uwarunkowań do zgromadzania się, począwszy od ustawodawstwa państw zaborczych poprzez okres II Rzeczypospolitej do najnowszych regulacji prawnych. Drugi rozdział poświęcono wyjaśnieniu i przybliżeniu znaczenia pojęcia zgromadzenia, nie tylko w aspekcie prawnym, ale i potocznym. Przedstawiono w nim także ideę wolności do zgromadzania się oraz jej gwarancje prawne zapewnione na gruncie prawa międzynarodowego i krajowego.

Rozwiązaniu problemu badawczego pracy służyły kolejne trzy jej rozdziały. W rozdziale trzecim dokonano podziału zgromadzeń. Wyodrębnienie poszczególnych ich rodzajów, miało na celu ukazanie ich różnorodności jak również związanego z tym faktem stosowania odmiennych regulacji prawnych.

Procedura organizacji zgromadzeń i ściśle związana z nimi problematyka zapewnienia im bezpieczeństwa to kluczowe z punktu widzenia tematu rozprawy zagadnienia, których omówieniu poświęcono dwa ostatnie rozdziały pracy. W rozdziale czwartym wykazano, że rejestracja organizowanego zgromadzenia ma przede wszystkim umożliwić organom administracji publicznej podjęcie właściwych działań ochronnych wobec organizatorów, uczestników i innych nie biorących udziału w organizowanym zgromadzeniu osób a nie stwarzać barier. Kolejny rozdział rozprawy ukazuje zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego jakie mogą towarzyszyć każdemu zgromadzeniu. W nim też przedstawiono sposoby właściwego zabezpieczenia zgromadzeń, wskazując jednocześnie uprawnienia przewodniczącego zgromadzenia, przedstawicieli organów administracji oraz organów porządkowych służące zapewnieniu bezpieczeństwa uczestnikom zgromadzenia i innym nieuczestniczącym w nim osobom.

Całość kończy krótkie podsumowanie stanowiące rozwiązanie postawionego problemu.

Wynik przeprowadzonych w tej dysertacji badań pozytywnie zweryfikował poprawność postawionych w jej wstępie tez w myśl, których:

1. administracyjnoprawne procedury organizacji zgromadzeń służą zapewnieniu ich bezpieczeństwa, a nie ograniczeniu realizacji wolności do zgromadzania się,
2. każde zgromadzenie stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz mieszczących się w ich zbiorczym ujęciu wartości (m.in. życia i zdrowia ludzi oraz mienia), ale niekoniecznie musi je naruszać,
3. zaniechanie ustawowego określenia granic wolności zgromadzeń utrudnia zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w jego trakcie. Ogranicza także respektowanie innych praw i wolności obywatelskich.

Podjęte w tym opracowaniu rozważania stanowią zbiorczą ocenę obowiązujących regulacji prawnych w zakresie zasad i trybu organizowania, odbywania oraz rozwiązywania zgromadzeń. Przedstawione w nim rozwiązania niedoskonałości i kontrowersyjności jakie powodują przyjęte uregulowania normatywne, mogą przyczynić się do ciągłego doskonalenia przestrzeni prawnej także poprzez opracowanie ewentualnie znowelizowane już istniejących aktów normatywnych, właściwej interpretacji przepisów konkretyzujących korzystanie z wolności zgromadzeń jak również doprowadzić do nowego otwarcia w dyskusji o kształcie administracyjnoprawnej reglamentacji zgromadzeń.

Summary

The organization and holding of assemblies serve the implementation of freedom of assembly, fundamental for democracy, which in turn determines the use of other freedoms and human rights related to the sphere of public life. In the legal orders of democratic states, including Poland, the carrying out of demonstrations, is subject to the appropriate procedure. The regulations defining the course of this procedure are of administrative nature.

The purpose of this dissertation is to present the role of administrative and legal regulations in the organization of assemblies and their relation to the safety of not only those who participate in them but also those who do not participate in them. Pluralism of thoughts and views, freedom in the use of civil rights and civil liberties, as well as the functioning of civil society characterize a democratic rule-of-law state. At the same time, in recent years, changes in social relations are evident, which reveal its increasingly antagonistic nature. All this is conducive to both demonstrating and manifesting one's beliefs, expressing a common position in public matters. Moreover, it contributes to the increase in the number of organized gatherings and the number of participants taking part in them. From the point of view of the public interest, the issue of the implementation of individual rights for citizens that are independent of time and the specific political or economic situation as well as ensuring security and order during its implementation, is extremely important. The importance of theoretical and practical issues of organizing assemblies as well as changes in law in this area over the past few years, increasing aggression as well as brutality of behaviours that appear during gatherings and relatively low interest in this subject in the administrative law doctrine, gave rise to the need for a new presentation of the issue, comprehensive and offering a new perspective.

The solution to the defined research problem was found by using the following research methods. The logical-linguistic method, which allow presenting applicable legal provisions referring to assemblies, their systematization and establishing, based on them as well as on the available literature on the subject and rich jurisprudence of international, European and Polish courts and tribunals, the main principles of using the freedom of assembly belonging to a person. The historical method that gives the opportunity to present the evolution of the current legal system in the field of the right to assembly, starting from the legislation of the partitioning powers to the present day. Indication of the development of both its general principles and its individual institutions. The comparative method allowing for the compilation of regulations concerning assemblies with all regulations of this law in

international law and European Union law in order to visualize their similarities and differences. In illustrating the relationships between social values and the legal normative system and their meaning in the process of interpretation and application of the law on assemblies, the axiological method played a significant role. The hermeneutics of law, including the problems of creating and interpreting as well as applying the law, had an extremely important impact on the final conclusions.

The work was based on five consecutive chapters preceded by a short introduction. The first two chapters provide an introduction to the topic of assemblies. The first chapter presents the genesis and development of legal conditions for gathering, starting from the legislation of the partitioning states through the period of the Second Polish Republic to the latest legal regulations. The second chapter is devoted to explaining and giving more information on the meaning of the assemblies concept, not only in the legal aspect but also in the informal one. It also presents the idea of freedom of assembly and its legal guarantees assured under international and national law.

The solution to the research problem of the work was provided in the three following chapters.

The third chapter discusses the classification of assemblies. Identifying their individual types was aimed at showing their diversity as well as the related fact of applying different legal regulations.

The last two chapters of the thesis are devoted to the discussion of the procedure of organizing assemblies and the closely related issue of ensuring their safety, the two key issues from the point of view of the topic of the dissertation. In the fourth chapter, it was shown that the registration of the organized assembly is primarily to enable public administration bodies to take appropriate protective measures for the organizers, participants and other persons not taking part in the organized assembly, and not to create barriers. The next chapter of the dissertation presents the threats to public safety and public order that may accompany every gathering. It also presents the methods of proper protection of the assemblies, at the same time indicating the rights of the chairman of the assembly, representatives of administrative bodies and order authorities to ensure the safety of the participants of the assembly and other persons who are not participating in it.

The whole work ends with a short summary, providing a solution to the problem posed.

The result of the research carried out in this dissertation positively verified the correctness of the theses proposed in its introduction:

1. the administrative-legal procedures of the organization of assemblies serve to ensure their safety, and not to limit the implementation of freedom of assembly,
2. each assembly poses a threat to public safety and order (including life and health of people and property) but does not necessarily violate it,
3. abandoning the statutory definition of the limits of freedom of assembly makes it difficult to ensure security and public order during it. It also limits respect for other civil rights and freedoms.

The considerations undertaken in this study constitute a collective assessment of the existing legal regulations in the field of rules and procedures for organizing, holding and dissolving assemblies. The proposed solutions to the imperfection and controversiality caused by the adopted normative regulations, may contribute to the continuous improvement of the legal space, including the elaboration and revision of the existing normative acts, the correct interpretation of the provisions specifying the exercise of the freedom of assembly, as well as lead to a new opening in the discussion on the shape of administrative regulation of assemblies.